



Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
М. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
представено на 15 юни 2017 година¹

Съединени дела C-688/15 и C-109/16

Agnieška Anisimovienė и др.
срещу
BAB bankas Snoras
Indėlių ir investicijų draudimas VI
(C-688/15)
и
Indėlių ir investicijų draudimas VI
срещу
Alvydas Raišelis
(C-109/16)

(Преюдициално запитване, отправено от Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Върховен съд, Литва))

„Преюдициално запитване — Схеми за гарантиране на депозитите и за обезщетение на инвеститорите — Директива 94/19/ЕО — Директива 97/9/ЕО — Понятието „депозит“ — Понятието „обичайни банкови сделки“ — Понятието „парични средства, държани от името на инвеститора във връзка с инвестиционна дейност“ — Директен ефект на Директива 94/19 и Директива 97/9 — Парични средства, прехвърлени от банковите сметки на физически лица по сметка, открита на името на кредитна институция, и предназначени за плащането на финансови инструменти, издадени от тази кредитна институция“

1. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Върховен съд, Литва) отново се обръща към Съда по две дела, по които следва да се произнесе, образувани вследствие на несъстоятелността на кредитна институция от посочената държава членка.
2. Също като по делото, по което е постановено решение на Съда от 25 юни 2015 г., Indėlių ir investicijų draudimas и Nemaniūnas², запитващата юрисдикция иска да ѝ бъде предоставено тълкуване на директиви 94/19/ЕО³ и 97/9/ЕО⁴ с цел да се уточни обхватът на защита, която същите предоставят съответно на вложителите и на инвеститорите.
3. По-конкретно, запитващата юрисдикция иска да разбере дали посочените директиви се прилагат за суми, платени на кредитна институция от нейни клиенти с оглед на придобиването на акции или записването на облигации, издадени от тази институция. Последвалата неплатежоспособност на банката в крайна сметка проваля и двете операции.

¹ Език на оригиналния текст: испански.

² Дело C-671/13, EU:C:2015:418.

³ Директива на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 година относно схемите за гарантиране на депозити (ОВ L 135, 1994 г., стр. 5; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 2, стр. 163), , в редакцията след изменението ѝ с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г. (ОВ L 68, 2009 г., стр. 3).

⁴ Директива на Европейския парламент и на Съвета от 3 март 1997 година относно схемите за обезщетение на инвеститорите (ОВ L 84, 1997 г., стр. 22; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 2, стр. 222).

I. Правна уредба

A. Правото на Съюза

1. Директива 94/19

4. Първо, осемнадесето и двадесето съображение гласят:

„[1] като имат предвид, че в съответствие с целите на Договора, хармоничното развитие на дейностите на кредитните институции в цялата Общност следва да се подпомага чрез премахването на всички ограничения върху правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, като същевременно се повишава стабилността на банковата система и защитата на вложителите“.

„[18] като имат предвид, че държава членка трябва да е в състояние да изключва определени категории специално изброени депозити или вложители, ако не смята че те се нуждаят от специална защита, от гаранциите, предлагани от схемите за гарантиране на депозити“.

„[20] като имат предвид, че се запазва принципът на хармонизиран минимален лимит на вложител, а не на депозит; като имат предвид, че следователно е уместно да се вземат предвид депозити, направени от вложители, които или не се посочват като титуляри на сметка, или не са еднолични титуляри; като имат предвид, че лимитът трябва следователно да се прилага по отношение на всеки вложител, който може да бъде идентифициран; като имат предвид, че това не трябва да се прилага по отношение на предприятия за колективно инвестиране, които са предмет на специални права за защита, които не се прилагат по отношение на горепосочените депозити“.

5. Съгласно член 1:

„По смисъла на настоящата директива:

1. „депозит“ означава всяко кредитно салдо, което се получава в резултат на средства, оставени по сметка или от временни положения, произтичащи от обичайни банкови сделки, и което дадена кредитна институция трябва да изплати, съгласно приложимите правни и договорни условия, както и всеки дълг, доказан чрез сертификат, издаден от кредитна институция.

[...]

3. „неналичен депозит“ означава депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато е налице едно от следните обстоятелства:

i) съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и, че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи.

[...]

ii) съдебен орган е издал решение по причини, които са пряко свързани с финансовото състояние на кредитната институция, чието действие суспендира възможността на вложителите да предявят претенциите си срещу нея, ако това стане преди да бъде установено посоченото по-горе;

4. „кредитна институция“ означава предприятие, чиято дейност е да получава от обществото депозити или други възстановими средства и да предоставя кредити за своя собствена сметка;

[...]“.

6. Член 2 предвижда:

„[По с]хемите за гарантиране [не се изплащат]:

- [освен в случаите по] член 8, параграф 3, депозити, направени от други кредитни институции от тяхно име и за тяхна собствена сметка,
- всички инструменти, които биха могли да попаднат в рамките на определението за „собствени средства“ в член 2 от Директива 89/299/ЕИО на Съвета от 17 април 1989 г. относно собствения капитал на кредитни институции,

[...]“.

7. Член 3, параграф 1 има следното съдържание:

„Всяка държава членка осигурява в рамките на нейната територия да бъдат въведени и официално признати една или повече схеми за гарантиране на депозити. [Освен в случаите], предвидени във втората алинея и в параграф 4, никоя кредитна институция, оторизирана в тази държава членка, съгласно член 3 на Директива 77/780/ЕИО не може да приема депозити, ако не участва в такава схема.

[...]“.

8. Член 7 предвижда:

„1. Държавите членки осигуряват гарантиран размер на съвкупните депозити на всеки вложител не по-малък от 50 000 EUR, в случай че депозитите са неналични.

1а. До 31 декември 2010 г. държавите членки осигуряват гарантираният размер на съвкупните депозити на всеки вложител да бъде установен на 100 000 EUR, в случай че депозитите са неналични.

[...]

2. Държавите членки могат да предвидят определени вложители или депозити да бъдат изключени от гаранция или да бъдат гарантирани на по-ниско ниво. Тези изключения са изброени в приложение I“.

9. Член 8, параграф 3 предвижда:

„Когато вложителят няма абсолютно право върху сумите по сметка, лицето, което има абсолютно право, се покрива от гаранцията, при условие че това лице е било идентифицирано или може да бъде идентифицирано преди датата, на която компетентните органи извършат установяването, описано в член 1, параграф 3, i), или когато съдебният орган постанови решението, описано в член 1, параграф 3, ii). Ако има няколко лица с абсолютно право, делът на всяко от тях, съгласно договореностите за управление на сумите, се взема предвид при изчисляването на лимитите, предвидени в член 7, параграфи 1, 3 и 4. [...]“.

10. В точка 12 от приложение I („Списък на изключенията, посочени в член 7, параграф 2“) са посочени „[Д]ългови ценни книжа, издадени от същата институция, и задължения, възникнали от акцепти и записи на заповед“.

2. Директива 97/9

11. Съображения 4, 8 и 9 гласят:

„(4) като имат предвид, че защитата на инвеститорите и поддържането на доверието във финансовата система е важен аспект на изграждането и правилното функциониране на вътрешния пазар в тази област; като имат предвид, че следователно за тази цел е от съществено значение във всяка държава членка да бъде въведена схема за обезщетение на инвеститорите, която да гарантира хармонизирана минимална защита най-малко за дребните инвеститори, в случай че инвестиционното предприятие не е в състояние да изпълни задълженията си пред своите клиенти инвеститори“.

„(8) като имат предвид, че следователно всяка държава членка следва да бъде задължена да разполага със схема или схеми за обезщетение на инвеститорите, чиито членове биха били всички такива инвестиционни предприятия; като имат предвид, че всяка такава схема трябва да обхваща паричните средства и инструментите, държани от инвестиционно предприятие във връзка с инвестиционните операции на инвеститора, които в случай че инвестиционното предприятие не е в състояние да изпълни задълженията си към своите клиенти инвеститори, не могат да бъдат възстановени на инвеститора; като имат предвид, че последното по никакъв начин не накърнява правилата и производствата, приложими във всяка държава членка към решенията, които следва да се вземат при неплатежоспособност или ликвидация на инвестиционно предприятие“.

„(9) като имат предвид, че определението за „инвестиционно предприятие“ обхваща кредитните институции, които имат разрешение да предоставят инвестиционни услуги; като имат предвид, че всяка такава кредитна институция трябва също да бъде задължена да участва в схема за обезщетение на инвеститорите, обхващаща инвестиционните ѝ операции; като имат предвид, че от друга страна не е необходимо да се изисква от такава кредитна институция да членува в две отделни схеми, когато една схема отговаря едновременно на условията на настоящата директива и тези на Директива 94/19 [...]; като имат предвид, че от друга страна за инвестиционните предприятия, които са кредитни институции, в някои случаи може да се окаже трудно да бъдат разграничени влоговете, попадащи в приложното поле на Директива [94/19], и паричните средства, държани във връзка с инвестиционната дейност; като имат предвид, че държавите членки следва да имат възможността да определят коя от двете директиви е приложима към такива вземания“.

12. Съгласно член 1 от Директивата:

„За целите на настоящата директива:

1. „инвестиционно предприятие“ означава инвестиционно предприятие по смисъла на член 1, параграф 2 от Директива 93/22/ЕИО⁵:
 - получило разрешение в съответствие с член 3 от Директива [93/22],или
 - получило разрешение като кредитна институция в съответствие с Директива 77/780/ЕИО на Съвета и Директива 89/646/ЕИО на Съвета, чието разрешение обхваща една или повече от инвестиционните услуги, изброени в раздел А на приложението към Директива [93/22];
2. „инвестиционна дейност“ означава всяка инвестиционна услуга, както е определена в член 1, параграф 1 от Директива [93/22], както и услугата, посочена в точка 1 на раздел В на приложението към тази директива;
3. „инструменти“ означава инструментите, изброени в раздел Б на приложението към Директива [93/22];
4. „инвеститор“ означава всяко лице, което е поверило парични средства или инструменти на инвестиционно предприятие във връзка с инвестиционна дейност;

[...]“.

13. Член 2 от Директивата предвижда:

„1. Всяка държава членка следи за установяването и официалното признаване на нейна територия на една или повече схеми за обезщетение на инвеститорите. Освен в случаите, посочени във втора алинея и в член 5, параграф 3, никое инвестиционно предприятие, с разрешение, издадено в тази държава членка, не може да извършва инвестиционна дейност, ако не участва в такава схема.

[...]

2. Схемата осигурява покритие на инвеститорите в съответствие с разпоредбите на член 4 когато:

- компетентните органи са определили, че по тяхна преценка инвестиционно предприятие към дадения момент и по причини, свързани пряко с финансовото му състояние, не изглежда в състояние да изпълнява задълженията си, произтичащи от вземанията на инвеститорите, и че в скоро време няма перспектива да бъде в състояние да направи това; или
- съдебен орган е постановил временно отнемане на възможността на инвеститорите да предявяват вземанията си срещу предприятието, по причини, свързани пряко с финансовото състояние на инвестиционното предприятие,

⁵ Директива на Съвета от 10 май 1993 година относно инвестиционните услуги в областта на ценните книжа (ОВ L 141, 1993 г., стр. 27; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 7, стр. 3).

в зависимост от това, кое от двете събития настъпи по-рано. Осигурява се покритие на вземанията, възникнали в резултат на неспособността на инвестиционното предприятие:

- да възстанови паричните средства, които дължи или които са собственост на инвеститорите и които държи от тяхно име във връзка с инвестиционната дейност; или
- да върне на инвеститорите инструменти, които са тяхна собственост и които държи, администрира или управлява от тяхно име във връзка с инвестиционната дейност,

в съответствие с приложимите правни и договорни условия.

3. Всяко вземане по параграф 2 към кредитна институция, която в дадена държава членка би била предмет както на настоящата директива, така и на Директива [94/19], се насочва от държавата членка към схема съгласно едната или другата от тези директиви, както държавата членка счете за целесъобразно. Едно вземане не може да бъде предмет на повече от едно обезщетение по двете директиви.

[...]“.

3. Директива 2004/39/ЕО⁶

14. Съображения 2, 26 и 31 гласят:

„(2) През последните години нарасна активността на инвеститорите на финансовите пазари, на които се предлага все по-усложнен и по-широк спектър от услуги и инструменти. С оглед на това развитие, правната рамка на Общността следва да обхваща пълния обхват от инвестиционно ориентирани дейности. За тази цел следва да се осигури необходимата степен на хармонизация за гарантиране висока степен на защита на инвеститорите, както и за да могат инвестиционните посредници да предоставят услуги в цялата Общност, в рамките на единния пазар, под надзора на страната по произход. Следователно Директива [93/22] следва да бъде заменена от нова директива“.

„(26) С оглед защитата на собствеността на инвеститорите и другите подобни права по отношение на ценни книжа, както и техните права по отношение на средства, поверени на предприятие, тези права следва по-специално да бъдат разграничавани от правата на предприятието. Този принцип обаче не следва да възпрепятства предприятието да осъществява стопанска дейност от негово собствено име, но за сметка на инвеститорите, когато това се изисква от самия характер на сделката и инвеститорите са съгласни, например заемане на акции“.

„(31) Една от целите на настоящата директива е защитата на инвеститорите.[...]“.

15. В член 4, параграф 1 са дадени следните определения:

„1) „инвестиционен посредник“ означава всяко юридическо лице, чието обичайно занятие или стопанска дейност се състои в предоставянето на една или повече инвестиционни услуги на трети лица и/или извършването на една или повече инвестиционни дейности на професионална основа;

⁶ Директива на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 година относно пазарите на финансови инструменти, за изменение на Директиви 85/611/ЕИО и 93/6/ЕИО на Съвета и Директива 2000/12/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 93/22/ЕИО на Съвета (ОВ L 145, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 8, стр. 247).

[...]

- 2) „инвестиционни услуги и дейности“ означава всяка от услугите и дейностите, изброени в раздел А от приложение I относно всеки от инструментите, изброени в раздел В от приложение I;

[...]

- 17) „финансов инструмент“ означава инструментите, определени в раздел В от приложение I;
- 18) „прехвърлими ценни книжа“ означава тези класове ценни книжа, които могат да се търгуват на капиталовия пазар, с изключение на платежни инструменти, такива като:
- а) акции в дружества и други ценни книжа, еквивалентни на акции в дружества, съдружия или други субекти, както и депозитарни разписки по отношение на акции;
 - б) облигации или други форми на секюритизиран дълг, включително депозитарни разписки по отношение на тези ценни книжа;

[...]“.

16. В приложение I („Списък на услугите, дейностите и финансовите инструменти“) е включен раздел А („Инвестиционни услуги и дейности“) със следните точки: „1. Получаване и предаване на поръчки във връзка с един или повече финансови инструменти.

2. Изпълнение на поръчки от името на клиенти.

3. Търгуване за собствена сметка.

4. Управление на портфейл.

5. Инвестиционни консултации.

6. Поемане емисията на финансови инструменти и/или пласиране на финансови инструменти на базата на твърд ангажимент.

7. Пласиране на финансови инструменти без твърд ангажимент.

8. Управление на Многостранни търговски системи“.

17. В точка 1 от раздел В на същото приложение са включени „прехвърлими ценни книжа“.

4. Директива 2006/48/ЕО⁷

18. Съображения 5 и 6 гласят:

„(5) Мерките за координиране на дейността на кредитните институции трябва да се прилагат спрямо всички кредитни институции, както за да се защитят спестяванията, така и за създаването на еднакви условия на конкуренция между институциите. Трябва обаче да се имат предвид обективните различия между техните устави и съответни цели, предвидени в националното законодателство“.

„(6) Следователно приложното поле на тези мерки трябва да бъде максимално широко и да обхваща всички институции, чиято дейност е да приемат възстановими средства от населението, било то под формата на депозити, или под други форми, като например постоянна емисия на облигации и други подобни ценни книжа и да отпускат кредити за своя собствена сметка. Трябва да бъдат предвидени изключения в случаите, когато настоящата директива не може да се прилага спрямо някои кредитни институции. Разпоредбите на настоящата директива не следва да засягат прилагането на националните закони, които предвиждат специални допълнителни лицензи, позволяващи на кредитните институции да извършват конкретни дейности или да предприемат специфични видове операции“.

19. Член 5 предвижда:

„Държавите членки забраняват на лица или институции, които не са кредитни институции, да извършват дейност по приемането на депозити или на други възстановими средства от населението.

Първи параграф не се прилага за приемането на депозити или на други средства, възстановими от държава членка или от нейни регионални или местни органи, или от международни публични органи, чиито членове са една или повече държави членки, или в случаите, които са изрично установени в националното законодателство или в законодателството на Общността, при условие че тези дейности подлежат на регулиране и контрол с цел защита на вложителите и инвеститорите[,] приложими за тези случаи“.

Б. Литовското право

20. В член 2 от Закон № IX-975 от 20 юни 2002 г. за гарантиране на депозитите и задълженията към инвеститорите са дадени следните определения⁸:

„3. „Вложител“ е физическо или юридическо лице, което е титуляр на депозит в банка, клон на банка или кооперативна банка, с изключение на лицата, чиито депозити не подлежат на гарантиране съгласно настоящия закон. Когато физическо или юридическо лице (с изключение на предприятията за управление на колективни инвестиционни фондове и пенсионни фондове) е титуляр на депозита при условията на доверително управление, за вложител се счита доверителят. Когато въз основа на договор няколко лица притежават права върху паричните средства, всички те се считат за вложители, а дяловете им за равни, освен ако от договора, от който произтичат правата им, или от съдебен акт не следва друго.

⁷ Директива на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2006 година относно предприемането и осъществяването на дейност от кредитните институции (преработена) (ОВ L 177, 2006 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 9, стр. 3).

⁸ Žin., 2002, n.° 65-2635. Закон за гарантиране на депозитите, който транспонира в законодателството на Република Литва директиви 94/19 и 97/9 (наричан по-нататък „Закон за гарантиране на депозитите“).

[...]

4. „Депозит“ е общата сума на паричните средства (включително лихвите) на вложител, намиращи се в банка, клон на банка или кооперативна банка по силата на договор за банков депозит и/или банкова сметка, както и други парични средства, за които вложителят има вземане, произтичащо от задължението на кредитната институция да извършва сделки с паричните средства на вложителя или да предоставя инвестиционни услуги.

[...]

11. „Инвеститор“ е физическо или юридическо лице, което е поверило парични средства или ценни книжа на осигурено лице, за да се ползва от предоставяните от последното инвестиционни услуги. Когато въз основа на договор няколко лица притежават права върху паричните средства или ценните книжа, всички те се считат за инвеститори, а дяловете им в ценните книжа или паричните средства за равни, освен ако от договора, от който произтичат правата им, или от съдебен акт не следва друго. Когато физическото или юридическото лице (с изключение на предприятията за управление на колективни инвестиционни фондове и пенсионни фондове) е предоставило паричните средства или ценните книжа при условията на доверително управление, за инвеститор се счита доверителят.

12. „Задължение към инвеститор“ е задължението на осигурено лице, което предоставя на инвеститора инвестиционни услуги, да върне на последния притежаваните от него парични средства или ценни книжа“.

21. Член 3, параграф 1 предвижда, че се гарантират депозитите в национална или чужда валута. Съгласно параграф 4 на посочената разпоредба не се гарантират по-специално дълговите ценни книжа, издадени от самото осигурено лице.

22. Съгласно член 9, параграф 1, второ изречение от Закона за гарантиране на депозитите правото на гаранционно обезщетение възниква за инвеститора в деня на реализиране на покрития от гаранцията риск, единствено в случай че осигуреното лице е прехвърлило или използвало ценните книжа и/или паричните средства на инвеститора без негово съгласие.

II. Факти

A. Дело C-688/15

23. На 21 декември 2010 г. на общо събрание на акционерите на BBA bankas Snoras (наричана по-нататък „Snoras“) е взето решение за увеличаване на уставния капитал чрез публично предлагане за изкупуване и записване на нови акции.

24. На 3 февруари 2011 г. Vertybinių popierių komisija (Комисия по ценни книжа) одобрява проспекта за емисията.

25. На 1 март 2011 г. е открита сметка на Snoras в AB bankas FINASTA (наричана по-нататък „FINASTA“), по която клиентите да превеждат сумите за закупуване акциите от емисията.

26. В периода между 9 март и 16 май 2011 г. г-жа Agnieška Anisimoviēnē и други 256 клиенти на Snoras сключват с банката отделни споразумения за записване на акции. Тези споразумения дават на Snoras право да задължи откритите в самата нея сметки на г-жа Anisimoviēnē и на останалите клиенти със стойността на акциите и да прехвърли сумите в своята сметка, открита във FINASTA. Г-жа Anisimoviēnē и останалите клиенти имат възможност и сами да преведат съответната сума по тази сметка.

27. На 5 май 2011 г. Snoras подава искане до Lietuvos Bankas (литовската национална банка) да ѝ бъде разрешено да регистрира промените в устава, произтичащи от решението за увеличаване на капитала.

28. На 16 ноември 2011 г. литовската национална банка приема решение, с което налага мораториум върху операциите на Snoras до 16 януари 2012 г. и допуска отчуждаване в обществен интерес на акциите на банката.

29. На 22 ноември 2011 г. литовската национална банка отказва да издаде разрешение за регистриране на горепосочените промени в устава, а на 24 ноември 2011 г. отнема банковия лиценз на Snoras.

30. На 7 декември 2011 г. по отношение на Snoras е открито производство по несъстоятелност, като решението за откриването му поражда действие от 20 декември 2011 г.

31. Г-жа Anisimoviēnē и останалите засегнати лица предявяват пред Vilniaus apygardos teismas (Окръжен съд Вилнюс, Литва) иск, за да им бъде признато качеството на вложители в банката. С решение от 29 септември 2014 г. искът им е отхвърлен, тъй като посоченият съд приема, че ищците трябва да се считат за инвеститори и че платените от тях суми за закупуване на акциите не са придобили качеството на депозити.

32. Въззивната жалба срещу това решение е отхвърлена с решение от 12 март 2015 г. на Lietuvos apeliacinis teismas (Апелативен съд, Литва), което на свой ред е обжалвано с касационна жалба пред Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Върховен съд).

Б. Дело C-109/16

33. С решения от 16 юни и 14 юли 2011 г. Комисията по ценни книжа одобрява проспект на Snoras за емисия на нови облигации.

34. Съгласно този проспект Snoras има право да извърши няколко емисии на средносрочни прехвърлими ценни книжа, при условие че предварително публикува крайните условия за всяка емисия.

35. В проспекта е посочено, че: 1) частните лица могат да закупват облигации в клоновете, представителствата и други подразделения на Snoras; 2) цената на облигациите трябва да бъде платена в деня на сключване на споразумението за записването им, като за целта купувачът следва да разполага със съответната сума по банкова сметка, открита в Snoras, както и да разреши на банката да задължи тази сметка със стойността на облигациите; 3) за дата на придобиване, посочена в крайните условия на емисията, ще се счита датата на емисията на облигациите и 4) последните трябва да бъдат записани в сметка за ценни книжа, открита в Snoras на името на купувача.

36. На 2 ноември 2011 г. Snoras публикува крайните условия на единадесетата емисия на средносрочни облигации с фиксиран лихвен процент.

37. На 10 и 11 ноември 2011 г. г-н Alvydas Raišelis сключва със Snoras съответните споразумения за записване на облигации от тази емисия и внася цялата цена на облигациите по личната си сметка, открита в Snoras. Споразуменията съдържат клауза, овластяваща банката да задължи сметката с цената на записаните облигации, без за целта да е необходимо ново споразумение.

38. В съответствие с подписаните споразумения Snoras превежда внесените от г-н Raišelis средства по банкова сметка на самата кредитна институция.

39. В резултат на настъпилата криза в Snoras, описана по-горе, емисията на записаните от г-н Raišelis облигации не е извършена.

40. Г-н Raišelis предявява пред Vilniaus miesto 2-asis apylinkės teismas (Втори районен съд Вилнюс, Литва) иск да му бъде признато право на гаранционно обезщетение по отношение на Indėlių ir investicijų draudimas VĮ (публично предприятие, чиято функция е да гарантира депозитите и инвестициите в случай на неплатежоспособност на финансовите институции; наричано по-нататък „IDD“).

41. С решение от 7 септември 2012 г. районният съд отхвърля претенцията на ищеца. Посоченият съд приема, че макар емисията на облигациите да не е извършена, г-н Raišelis би имал право на гаранционно обезщетение само ако Snoras беше прехвърлила или използвала ценните книжа и/или средствата на инвеститора без негово съгласие, какъвто не е разглежданият случай. Добавя, че емитираните от Snoras дългови инструменти не са гарантирани.

42. С решение от 17 октомври 2013 г. Vilniaus apygardos teismas (Окръжен съд Вилнюс) отменя решението на първоинстанционния съд и признава на ищеца правото на претендираното обезщетение.

43. Според въззивния съд, въпреки че на предвидената дата на емисията на ценните книжа (1 декември 2011 г.) облигациите са само издадени и записани в личната сметка за ценни книжа на г-н Raišelis, в резултат на решението на литовската национална банка, с което банковият лиценз на Snoras е отнет окончателно тази емисия не е извършена и не е произвела действие. Посоченият съд приема, че на ищеца трябва да бъде признато качеството на инвеститор и че средствата, държани по сметката на Snoras към датата на реализиране на покрития от гаранцията риск, трябва да се квалифицират като гарантиран депозит, поради което г-н Raišelis има право на претендираното от него обезщетение.

44. IDD обжалва решението на въззивната инстанция пред Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Върховен съд).

III. Преюдициалните въпроси

45. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Върховен съд) отправя две преюдициални запитвания, постъпили в Съда съответно на 21 декември 2015 г. (C-688/15) и на 25 февруари 2016 г. (C-109/16), със следните въпроси:

A. Дело C-688/15

„1. Следва ли Директивата за депозитите да се тълкува в смисъл, че средства, прехвърлени със съгласието на съответните лица чрез задължаване на техните сметки, или пък преведени или внесени лично от тях по сметка, открита на името на кредитна институция в друга кредитна институция, могат да се считат за депозити по смисъла на тази директива?

- 2) Следва ли член 7, параграф 1 и член 8, параграф 3 от Директивата за депозитите, разглеждани във връзка един с друг, да се разбират в смисъл, че обезщетение по схемата за гарантиране на депозити се дължи, до определения в член 7, параграф 1 размер, на всяко лице, чието вземане може да се установи преди датата на административния акт или на съдебното решение по член 1, точка 3, подточка i) или ii) от Директивата за депозитите?
- 3) В контекста на Директивата за депозитите, от значение ли е определението за „обичайни банкови сделки“ за тълкуването на понятието за депозит като кредитно салдо, произтичащо от банкови сделки? Следва ли това определение да се взема предвид и при тълкуването на понятието за депозит в националните законодателни актове, с които се транспонира Директивата за депозитите?
- 4) При утвърдителен отговор на третия въпрос, как следва да се разбира и тълкува използваното в член 1, точка 1 от Директивата за депозитите понятие за обичайни банкови сделки, и по-точно:
 - a) кои банкови сделки следва да се приемат за обичайни или въз основа на какви критерии следва да се определя дали дадена банкова сделка е обичайна?
 - b) следва ли понятието за обичайни банкови сделки да се преценява с оглед на целта на извършените банковите сделки или на страните по тях?
 - в) следва ли използваното в Директивата за депозитите понятие за депозит като кредитно салдо, произтичащо от обичайни банкови сделки, да се тълкува като обхващащо само случаите, при които всички сделки, водещи до формирането на такова салдо, се считат за обичайни?
- 5) Когато средствата попадат извън обхвата на понятието за депозит по Директивата за депозитите, но държавата членка е избрала да транспонира Директивата за депозитите и Директивата за инвеститорите в националното законодателство по такъв начин, че и средствата за които вложителят има вземане, произтичащо от задължение на кредитна институция за предоставяне на инвестиционни услуги, също се разглеждат като депозити, може ли депозитите да бъдат гарантирани само ако се установи, че в конкретния случай кредитната институция е действала като инвестиционно предприятие и средствата са ѝ прехвърлени за извършване на инвестиционна дейност по смисъла на Директивата за инвеститорите и на [Директива 2004/39]“.

Б. Дело C-109/16

- „1. В случаите, когато кредитна институция действа като инвестиционно предприятие, на което са преведени средства за придобиването на издадени от същата кредитна институция дългови ценни книжа, но емисията не е извършена и ценните книжа не са прехвърлени в собственост на лицето, предоставило средствата, въпреки че със съответните средства вече е задължена банковата сметка на това лице и е заверена банкова сметка, открита на името на кредитната институция, и те не могат да бъдат върнати, и когато освен това волята на националния законодател, що се отнася до прилагането на конкретна защитна схема в такива случаи, не е ясна, може ли член 1, точка 1 от Директива 94/19 и член 1, параграф 4 от Директива 97/9 да бъдат приложени пряко, за да се определи приложимата схема на гарантиране, и дали предвиденото използване на средствата е решаващ критерий за тази цел? Достатъчно ясни, точни и безусловни ли са тези норми, така че да предоставят права на частните субекти, на които те могат да се позоват пред националните съдилища в подкрепа на исквете си за обезщетение срещу държавния гаранционен орган?

2. Трябва ли член 2, параграф 2 от Директива 97/9, който уточнява вземанията, които са обхванати от схемата за обезщетяване на инвеститорите, да се схваща и тълкува в смисъл, че включва и претенциите за връщане на средства, които инвестиционно предприятие дължи на инвеститори, но не държи от тяхно име?
3. Ако отговорът на втория въпрос е утвърдителен, достатъчно ясен, точен и безусловен ли е член 2, параграф 2 от Директива 97/9, който уточнява вземанията, обхванати от схемата за обезщетяване, така че да предостави права на частните субекти, на които те да могат да се позоват пред националните съдилища, за да обосноват исквете си за заплащане на обезщетение срещу държавния гаранционен орган?
4. Трябва ли член 1, точка 1 от Директива 94/19 да се схваща и тълкува в смисъл, че определението за депозит по тази директива включва и средствата, с които е задължена личната сметка на дадено лице с негово съгласие и е заверена сметка, открита на името на кредитната институция в същата кредитна институция и предназначена за заплащане на дългови книжа на същата институция, които ще бъдат издадени в бъдеще?
5. Трябва ли член 7, параграф 1 и член 8, параграф 3 от Директива 94/19, във връзка един с друг, да се схващат и тълкуват в смисъл, че обезщетение по схемата за гарантиране на депозити се дължи, до посочения в член 7, параграф 1 размер, на всяко лице, чието вземане може да се установи преди датата на административния акт или решението, посочени в член 1, точка 3, подточки i) и ii) от Директивата за депозитите? Трябва ли Директивата за депозитите да се тълкува в смисъл, че средства, прехвърлени със съгласието на съответните лица чрез задължаване на техните сметки или пък преведени или внесени лично от тях по сметка, открита на името на кредитна институция в друга кредитна институция, могат да се считат за депозити по смисъла на тази директива?“.

IV. Производството пред Съда

46. IDD, литовското правителство и Комисията представят писмени становища по дело C-688/15 и по дело C-109/16. Г-жа Anisimovienė и останалите 256 лица представят писмени становища по дело C-688/15.

47. На проведеното на 30 март 2017 г. общо за двете дела съдебно заседание се явяват г-жа Anisimovienė и други, IDD, литовското правителство и Комисията.

V. Анализ

48. Предмет на настоящото производство е да се установи как следва да бъдат квалифицирани, с оглед на възможността да бъдат гарантирани от директиви 94/19 и 97/9, сумите, предоставени от клиенти на кредитна институция (Snoras) за придобиване на акции в същата (дело C-688/15) или на издадени от нея облигации (дело C-109/16).

49. В първия случай паричните средства на клиентите са внесени по банкова сметка, открита от Snoras в друга кредитна институция (FINASTA), било директно от тях, било с тяхно съгласие, чрез превеждане на сумите от Snoras и задължаване на сметките на тези клиенти, открити в клоновете на банката.

50. Във втория случай средствата са прехвърлени, също с одобрението на клиента, от сметката му в Snoras в друга сметка, открита в същата кредитна институция на името на самата банка.

51. И в двата случая предвижданата операция не е извършена, тъй като през 2011 г. Snoras губи банковия си лиценз и срещу нея е открито производство по несъстоятелност.

52. В случая трябва да се прецени, на първо място, дали както средствата за придобиване на акции в Snoras (дело C-688/15), така и тези за записване на облигации на същата кредитна институция (дело C-109/16) могат да бъдат квалифицирани като „депозит“ по смисъла на Директива 94/19.

53. На следващо място (и само по отношение на дело C-109/16), следва да се установи дали сумите, предоставени за записване на облигации, могат да се ползват от защитата, която Директива 97/9 предоставя на инвеститорите.

54. И двете преюдициални запитвания са отправени в контекста на национална правна уредба, в която Директивата за депозитите (94/19) и Директивата за инвеститорите (97/9) са транспонирани с един и същи закон.

55. Според мен поставените от Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Върховен съд) въпроси могат да бъдат обединени и преформулирани в три въпроса.

56. На първо място, трябва да се обсъди: а) дали средствата по дело C-688/15 представляват „депозит“ за целите на Директива 94/19, за което се отнасят въпроси 1, 3, 4 и 5 и донякъде — въпрос 2 на запитващата юрисдикция, и б) дали средствата по дело C-109/16 също могат да бъдат определени като „депозит“ по смисъла на Директива 94/19 (въпрос 4 по дело C-109/16). Само ако и в единия и в другия случай средствата се гарантират от Директива 94/19, трябва да се прецени кои лица следва да се ползват от гаранцията (въпрос 2 по дело C-688/15 и въпрос 5 по дело C-109/16).

57. На второ място, следва да се обсъди въпросът дали гаранцията по Директива 97/9 обхваща паричните средства по дело C-109/16, доколкото запитващата юрисдикция иска да бъде изяснено дали член 2, параграф 2 от тази директива се прилага спрямо средствата, които инвестиционно предприятие дължи на инвеститорите.

58. На последно място, въпроси 1 и 3 по дело C-109/16 се отнасят до евентуалния директен ефект на директиви 94/19 и 97/9.

А. Относно понятието „депозит“ по смисъла на Директива 94/19 и относно лицата, които се ползват от гаранцията по тази директива (въпроси 1—5 по дело C-688/15 и въпроси 4 и 5 по дело C-109/16)

1. Становища на страните

59. Г-жа Anisimoviēnē и останалите ищци твърдят, че Директива 94/19 гарантира средствата, които са прехвърлили на Snoras по силата на споразуменията за записване на акции. Според тях тези средства е следвало да им бъдат възстановени в момента, в който предметът на посочените споразумения е отпаднал в резултат на отказа на литовската национална банка да разреши регистрацията на увеличението на капитала на Snoras.

60. Според ищците в резултат на това, че поради финансовите си затруднения, Snoras не им е възстановила средствата, които им дължи, се е достигнало до „временно положение“. С други думи, състоянието на Snoras не е позволило да се осъществи „обичайна банкова операция“, каквато е прехвърлянето в полза на г-жа Anisimovienė и на останалите заинтересовани лица на сумите, внесени по сметка на Snoras, които не са могли да бъдат използвани за придобиването на акциите.

61. Ищците считат, че ограничителното тълкуване на приложимата правна уредба би ги лишило от обезщетяване не само като инвеститори, но и като вложители. Според тях, когато даден вложител поиска да стане инвеститор, но не успее (какъвто бил техният случай), той трябва да се ползва от защитата по Директива 94/19.

62. Твърдят още, че носителят на вземане, произтичащо от задължение за връщане на средства към датата на решенията, посочени в член 1, точка 3, подточки i) и ii) от Директива 94/19, трябва да се счита за вложител.

63. Както IID, така и литовското правителство и Комисията считат, че спорните в двете производство парични средства не представляват депозити по смисъла на Директива 94/19.

64. IID, също като Комисията, твърди, че средствата по дело C-688/15 представляват по-скоро депозит на Snoras във FINASTA (а не депозит на г-жа Anisimovienė и на останалите ищци), тъй като съответните суми, съгласно постановеното по друго съдебно производство, са преведени на Snoras, която е станала техен собственик, и поради не се ползват от гаранцията по Директива 94/19.

65. Според IID, литовското правителство и Комисията, тези средства не се ползват гаранцията по Директива 94/19, тъй като не са били внесени по сметките на г-жа Anisimovienė и останалите ищци, нито за тях са били издадени дългови сертификати от Snoras. Ето защо единственото, което следвало да се установи, е дали вземанията могат да бъдат определени като резултат на „временни положения, произтичащи от обичайни банкови сделки“. Случаят не бил такъв, тъй като понятието „обичайна банкова сделка“ не обхващало получаването от банка на средства, предназначени за придобиването на акции в същата.

66. IDD твърди, че Директива 94/19 е неприложима спрямо средствата по дело C-688/15, тъй като Snoras е действала като инвестиционно предприятие и е получила средствата, за да извърши инвестиционни операции. Според него, въпреки че е възможно да се стигне до припокриване, в случая такова не е налице, тъй като ищците са прехвърлили средствата с цел осъществяването на инвестиция, която в крайна сметка се е провалила. Нито прехвърлянето на тези средства представлява депозит, защитен по Директива 94/19, нито присъщият на инвестицията риск е покрит от Директива 97/9.

67. По отношение на дело C-688/15 литовското правителство твърди, че националният законодател е избрал да приложи предвидената в Директива 94/19 гаранция на депозитите спрямо хипотезите, в които кредитна институция се задължава да предоставя инвестиционни услуги. Ето защо според него въпросът за квалификацията на държаните от Snoras средства е хипотетичен. При всички положения и при условията на евентуалност поддържа, че средствата, поверени на кредитна институция за придобиването на финансови инструменти или за други цели, биха могли да послужат като основание за обезщетение по Директива 94/19 в случай на несъстоятелност на тази кредитна институция, ако може да се приеме, че попадат в приложното поле на Директивата.

68. Във връзка с дело C-688/15 Комисията твърди, че директиви 94/19 и 97/9 не извършват пълна хармонизация в съответната област. Държавите членки могат да предоставят по-голяма защита, стига да не бъде засегнато полезното действие на директивите или области, хармонизирани с други европейски разпоредби.

69. Според Комисията държавите членки имат право да разширят защитата, предоставена със схемата за гарантиране на депозитите, спрямо средства, които не са гарантирани от нито една от двете директиви. Ако тази защита обхваща вземанията, възникнали от поетото от кредитна институция задължение да предоставя на своите клиенти инвестиционни услуги, не би било необходимо в случая тази кредитна институция да е действала като инвестиционно предприятие по смисъла на Директива 97/9.

70. Според литовското правителство, ако бъде прието, че спорните средства могат да бъдат определени като депозити, обезщетението не трябва да се предоставя на титуляря на съответната сметка, а на собственика на средствата, чиято самоличност следва да бъде установена преди датата на несъстоятелността на кредитната институция.

71. В тази връзка IDD отбелязва, че лицензът на Snoras е отнет на 24 ноември 2011 г., към която дата нито за посочената банка, нито за FINASTA е съществувало задължение за възстановяване на съответните средства, тъй като взетото решение за увеличение на капитала е било валидно до 20 декември 2011 г., в който момент за Snoras е възникнало задължението да върне средствата на г-жа Anisimovienė и останалите ищци.

72. Що се отнася конкретно до средствата по дело C-109/16, IDD, литовското правителство и Комисията като цяло споделят становището, че същите не могат да бъдат определени като депозити. Според посочените страни това са средства, преведени по сметка на Snoras със съгласието на заинтересованото лице с цел да си осигури участие в предстояща емисия на облигации на тази банка, която хипотеза не се вписва в понятието „депозит“ по Директива 94/19.

2. Анализ на въпроса

a) Относно понятието „депозит“ по Директива 94/19. Общи бележки

73. Съгласно член 1, точка 1 от Директива 94/19 понятието „депозит“ обхваща, от една страна, „всяко кредитно салдо, което се получава в резултат на средства, оставени по сметка или от временни положения, произтичащи от обичайни банкови сделки, и което дадена кредитна институция трябва да изплати, съгласно приложимите правни и договорни условия“, и от друга страна, „всеки дълг, доказан чрез сертификат, издаден от кредитна институция“.

74. Както генерален адвокат Cruz Villalón отбелязва в заключението си по (първото) дело *Indėlių ir investicijų draudimas и Nemaniūnas*⁹, „[и] в двата случая става въпрос за дългове, които кредитната институция е задължена да изплати — в единият случай на титуляря на сметка, по която са оставени парични средства, формиращи кредитно салдо, или по която са извършени обичайни банкови сделки, довели до временни положения, при които също е формирано кредитно салдо, а в другият случай на титуляря на депозитен сертификат“¹⁰.

⁹ Дело C-671/13, EU:C:2015:129, т. 36.

¹⁰ Който в същата точка продължава: „Независимо от това съвпадение, дългът в двата случая е все пак различен, тъй като само при депозитните сертификати става въпрос за дългове, които са прехвърлими или евентуално търгуеми“.

75. Следователно задължението за изплащане е съществено за определяне на понятието „депозит“¹¹. Това се потвърждава от член 1, точка 4 от Директива 94/19, съгласно който кредитна институция по точка 1 означава „*предприятие, чиято дейност е да получава от обществото депозити или други възстановими средства*“¹².

76. Вторият ключов елемент за понятието „депозит“ по смисъла на Директива 94/19 е точно влогодържателят да е кредитна институция.

77. Накрая, третият елемент на посоченото понятие се отнася до качеството на лицата, депозирали средствата. Независимо от изключенията, които Директива 94/19 предвижда¹³ или допуска¹⁴, това са основно „вложителите“, чиято защита е една от целите на тази директива, както се посочва в първото ѝ съображение¹⁵.

78. Няма спор, че в случаите, във връзка с които са отправени настоящите преюдициални запитвания, са налице два от тези три елемента: става въпрос за суми, които са предоставени на *кредитна институция* от частни лица (*вложители*, в широк смисъл), които поначало не са изключени от обхвата на защитата по Директива 94/19. Остава да се прецени дали е налице и третият елемент, което е по-проблематично.

79. Сред кредитните салда, посочени в член 1, точка 1 от Директива 94/19, са тези, които се получават в резултат на средства, предоставени на кредитна институция по силата на договор за влог, по разплащателна или по спестовна сметка — понятия, които не разкриват особена сложност. Според мен, независимо от езиковите проблеми, на които ще се спра по-нататък, не е трудно да се установи и какво следва да се разбира под понятието „сертификат“ в последното предложение от първия параграф на посочената разпоредба¹⁶. Както ще изложа по-нататък, по дело C-688/15 не е налице никоя от посочените две категории.

80. По-трудно е да се определят салдата, получени в резултат на „временни положения, произтичащи от обичайни банкови сделки“, тоест тези, за които се отнася втората от хипотезите, посочени в член 1, точка 1 от Директива 94/19.

81. Поначало би могло да се приеме, че „обичайни банкови сделки“ са сделките, които кредитните институции извършват при осъществяване на тяхната типична дейност, която основно се състои в това „да приемат възстановими средства от населението, било то под формата на депозити, или под други форми, като например постоянна емисия на облигации и други подобни ценни книжа и да отпускат кредити за своя собствена сметка“¹⁷.

11 Обратно, не е от определящо значение дали инструментите са прехвърлими или не. Въпреки че поначало „това задължение за изплащане изключва възможността дългът да бъде обект на прехвърляне или сделка, тъй като в тесен смисъл става въпрос за депозит, поверен на кредитната институция“ (заключение на генерален адвокат Cruz Villalón по дело C-671/13, EU:C:2015:129, т. 37), член 1, точка 1 от Директива 94/19 обхваща и депозитните сертификати, тоест една разновидност на категорията „депозити“, която се характеризира с тяхната прехвърлимост (заключение на генерален адвокат Cruz Villalón по дело C-671/13, EU:C:2015:129, т. 39), което, съгласно т. 36 от решение от 25 юни 2015 г. по същото дело (C-671/13, EU:C:2015:418), позволява „включването в обращение на материализираното в [тях] вземане“. Освен това прехвърлимостта е от решаващо значение, за да приеме Съдът, че член 7, параграф 2 от Директива 94/19 във връзка с точка 12 от приложение I към нея допуска национална правна уредба, която изключва от режима на гарантиране на депозитите депозитните сертификати, издадени от самото осигурено лице, „стига тези ценни книжа да са прехвърлими“ (решение от 25 юни 2015 г., *Indėlių ir investicijų draudimas и Nemanūnas*, C-671/13, EU:C:2015:418, т. 38).

12 В същия смисъл член 5 от Директива 2006/48 относно предприемането и осъществяването на дейност от кредитните институции запазва за „кредитни[те] институции, да извършват дейност по приемането на *депозити или на други възстановими средства от населението*“. Курсивът е мой.

13 Каквото при определени обстоятелства е случаят със самите кредитни институции съгласно член 2 от Директивата.

14 Изброените в приложение I съгласно препращането с член 7, параграф 2 от Директивата.

15 В шестнадесетото съображение от Директива 94/19 е посочена и защитата на потребителите.

16 Финансови инструменти, които *Cortés, L.J. Contratos bancarios (II)*. — In: *Uría, R. et Menéndez, A.: Curso de Derecho Mercantil*, vol. II, *Civitas*, Madrid, 2001, p. 541, определя като „ценни книжа на заповед, които се прехвърлят с джиро, така че титулярят им може да ги отчужди и да си възстанови вложените по срочния депозит средства, без договорът с кредитната институция да се разваля или прекратява“.

17 Съображение 6 от Директива 2006/48.

82. Действително, както отбеляза в съдебното заседание процесуалният представител на г-жа Anisimovienė и на останалите засегнати лица по дело C-688/15, Директива 2006/48 се обявява за „максимално широко“ приложно поле на мерките за координиране на дейността на кредитните институции. Има се обаче предвид, че посоченото приложно поле трябва „да обхваща всички институции, чиято дейност е да приемат възстановими¹⁸ средства от населението“, като в съображение 5 изрично се посочва „защит[ата на] спестяванията“. Следователно, независимо от разнообразния характер на дейността на кредитните институции в наши дни, за целите на Директива 94/19 от значение може да бъде само типично банковата дейност, тоест тази, която е свързана с привличането на възстановими средства и предоставянето на кредити.

83. Що се отнася до „временни[те] положения“, които са плод на този вид обичайни банкови сделки, може да се предположи, че това са положения, които траят, докато тези „сделки“ се осъществяват. Следователно временно ще бъде положението между извършването на две счетоводни записвания, връзката между които е банковата сделка и между които има пълна приемственост.

84. Така на пръв поглед освен кредитното салдо, което евентуално е получено в резултат на такова временно положение, гарантирани „депозити“ по Директива 94/19 ще бъдат кредитното салдо, получено от всяка отделна нормална или типична банкова сделка (извършена със или от „средства, оставени по сметка“) и дълговете, записани в сертификатите, издадени от кредитната институция.

85. Въпреки това е необходимо да повторя, че ключът за изясняване на понятието „депозит“, използвано в Директива 94/19, е в задължението за изплащане. Присъщо на договора за депозит е, че едно лице получава нещо чуждо със задължението да го пази и върне. Освен това не следва да се забравя, че основната цел на Директива 94/19 е да защитава вложителите в случаите на несъстоятелност на кредитните институции¹⁹. Следователно става въпрос преди всичко да се гарантира на вложителите, че тази несъстоятелност няма да направи невъзможно изплащането (поне до определен размер) на техните средства, за чието връщане кредитната институция е правно задължена.

86. Ето защо от гледна точка на защитата на вложителите считам, че гарантирани с Директива 94/19 са тези средства, които са предоставени (от клиентите) на дадена кредитна институция с доверие и увереност, че могат да бъдат получени обратно във всеки един момент, без други условия, освен присъщите за обичайната операция по изплащане.

87. В крайна сметка това са средства, които, за да използвам израза от член 1, точка 1 от Директива 94/19, техният собственик е *оставил* по сметка с цел да стоят в нея, докато реши да си ги вземе обратно. Разбира се, докато се намират в тази сметка, собственикът на тези средства може да ги използва за платежните операции (директни дебити и други подобни), с които е решил да задължи сметката, съобразно договореностите си с банката.

88. Директива 94/19 има за цел да гарантира доверието на вложителите в това, че могат да си възстановят средствата, *оставени* в дадена кредитна институция, дори в случай на неплатежоспособност на последната. Законодателят на Съюза се опитва по този начин да избегне разходите, „които биха възникнали в резултат на масово изтегляне на банкови депозити не само от кредитна институция в затруднение, но също така и от стабилни институции, след загуба на доверието на вложителите в стабилността на банковата система“²⁰.

¹⁸ Курсивът е мой.

¹⁹ Първо и второ съображение от Директива 94/19.

²⁰ Четвърто съображение от Директива 94/19.

89. Директива 94/19 цели да гарантира именно това особено доверие, а не доверието, което принципно заслужава всяка правна сделка. Тя не гарантира възстановяването на средствата, предоставени като насрещна престация по всякакво договорно задължение, а единствено на средствата, които вложителите са доверили на кредитната институция с увереността, че ще могат да си ги вземат обратно във всеки един момент.

90. Очевидно паричните средства, предоставени в изпълнение на задължение, поето в рамките на каквото и да било друго договорно правоотношение, ще се ползват от общата защита, която правният ред предоставя на валидно сключените договори. Тази (обща) защита обаче се предоставя по установения в отделните случаи ред за реализиране на отговорността на лицето, което не е изпълнило договорни задължения, сред които не попадат предвидените в Директива 94/19.

б) Относно възможността спорните средства по дело C-688/15 да бъдат определени като „депозит“

91. В решение от 21 декември 2016 г.²¹ Съдът ясно посочва, че Директива 94/19 не предвижда гаранции за придобиването на дружествени акции. Това решение е постановено по дело, по което е следвало да се прецени дали посочената директива обхваща защитата на дялове на действащи във финансовия сектор лицензирани кооперации. Съдът заключава, че „[п]ридобиването на такива дялове прилича по-скоро на придобиването на дружествени акции, за които Директива 94/19 не предвижда никакви гаранции, отколкото на влягането на сума в банкова сметка“²².

92. Доколкото по това дело е следвало да се прецени единствено дали придобиванията на конкретните дялове се вписват в понятието „депозит“ по Директива 94/19, не е било необходимо Съдът да анализира по-подробно института на записването на акции и той само постановява, че то е изключено от приложното поле на Директива 94/19. В случая обаче този въпрос се поставя директно, поради което е необходимо да се разгледат конкретните мотиви за този категоричен извод на Съда.

93. Що се отнася до обстоятелствата по дело C-688/15, така както същите са описани в акта за преюдициално запитване, считам, че спорните в това производство парични средства не могат да бъдат определени като „депозит“ по смисъла на член 1, точка 1 от Директива 94/19.

94. Ще припомня, че става въпрос за суми, които са внесени по сметка, открита в една кредитна институция (FINASTA) на името на друга (Snoras), и са предназначени за придобиването на новоиздадени акции в последната. Средствата са внесени директно (от частните лица) по откритата от Snoras сметка във FINASTA или са прехвърлени по нея с преводи, извършени от Snoras от сметките на нейните клиенти (които са дали съгласието си за това) в самата нея. Преди придобиването на акциите да бъде окончателно оформено, литовското правителство взема решение за отчуждаването на Snoras в обществен интерес.

95. Според мен така внесените или преведени суми не представляват „средства, оставени по сметка [...] и ко[и]то дадена кредитна институция трябва да изплати“. Фактически средствата дори не са били *оставени* по сметките на частните лица, а по сметката на Snoras, открита във FINASTA, поради което, както IDD и Комисията отбелязват, ако е имало някакъв депозит, то това е само този на Snoras във FINASTA.

²¹ Vervloet и др. (C-76/15, EU:C:2016:975, т. 67).

²² Пак там.

96. Въпреки това следва да се отбележи, че сумите, „депозирани“ от Snoras във FINASTA, всъщност са продължили да бъдат собственост на частните лица, които са ги внесли. Следователно ищците би трябвало да се ползват от гаранцията, предвидена в член 8, параграф 3 от Директива 94/19. Две са обаче причините, поради които това е недопустимо.

97. На първо място, внесените във FINASTA средства можеше да бъдат обхванати от гаранцията по Директива 94/19, ако самата FINASTA, в качеството си на влогодържател, беше изпаднала в неплатежоспособност и съответно — в невъзможност да ги изплати, което не се е случило.

98. На второ място (и независимо че, както изглежда, по съдебен ред е прието, че спорните средства са собственост на Snoras)²³, задължението за изплащане, което евентуално би тежало върху Snoras, произтича от неизпълнение на споразуменията за придобиване на акции, сключени между тази банка и нейните клиенти. Това задължение не може да се смесва със задължението за изплащане на средства, предоставени на дадена кредитна институция с увереността, че могат да бъдат получени обратно във всеки един момент, което е отличителната черта на средствата, гарантирани с Директива 94/19.

99. С други думи, г-жа Anisimovienė и останалите заинтересовани лица са предоставили на Snoras средствата не толкова поради това, че са се доверили на това, че тя ще изпълни задължението, което е поела, да им ги изплати във всеки един бъдещ момент по тяхно искане, а като насрещна престация (заплащане на цената) за придобиването в собственост на определен брой акции в Snoras. Обстоятелството, че това придобиване в крайна сметка не се е осъществило, би могло да бъде определено като неизпълнение на договор, отговорността за което следва да бъде реализирана по реда, предвиден в литовското гражданско или търговско законодателство, но не и по реда на защитата, която Директива 94/19 предоставя на банковите депозити.

100. Според мен положението, възникнало в резултат на неизпълнение на задълженията на Snoras по договорите за записване на акции, не може да бъде отнесено и към „временни[те] положения“, посочени в член 1, точка 1 от Директива 94/19.

101. Ищците твърдят, че Snoras е била задължена да им върне средствата, които са ѝ доверили, тъй като тяхното предоставяне предполага „обичайна банкова сделка“, независимо че тази сделка не е могла да бъде реализирана поради обстоятелството, че в периода между внасянето на средствата и тяхното връщане („временно положение“) първо е наложен мораториум върху сделките на Snoras, а след това е открито производство по несъстоятелност.

102. Считаю обаче, че ако за Snoras е съществувало задължение да върне средствата, получени като насрещна престация за емисия на акции, която впоследствие се е провалила, това задължение не е възникнало в резултат на „обичайна банкова сделка“ по смисъла на член 1, точка 1 от Директива 94/19. Както вече посочих, определението „обичайни“ се отнася за сделки, които кредитните институции извършват при осъществяване на типичната за тях дейност (привличането на възстановими средства и предоставянето на кредити за собствена сметка), но не и за записването на акции.

²³ Така твърди IDD в точка 70 от писменото си становище по дело C-688/15, където цитира решение на Lietuvos aukščiausiasis teismas (Върховен съд) от 2 октомври 2013 г. (гражданско дело № 3К 3 470/2013). Комисията също се позовава на това решение в съдебното заседание.

103. В разглеждания случай средствата не са привлечени като такива възстановими средства, а като парични суми, които Snogas е получила, за да увеличи дружествения си капитал, което увеличение е отразено в новите акции, които клиентите ще изкупят. Ето защо предоставените от г-жа Anisimovienē и останалите ищци суми представляват заплащането на насрещна престация, която няма нищо общо със съхраняването, поддържането и съответно, връщането на депозит.

104. Повтарям, „временните положения“, посочени в член 1, точка 1 от Директива 94/19, са тези, които произтичат от „обичайни“ банкови сделки, а не тези, които настъпват в периода между възникването на задължение, произтичащо от неизпълнението на договор за изкупуване на акции, от една страна, и реалното изпълнение на това задължение, от друга страна. В случая не са налице две „обичайни банкови операции“, между които съществува „временно положение“, а по-скоро става въпрос за настъпването във времето на неизпълнението на договор и материализирането на съответната правна последица от същото.

105. На последно място, според мен трудно може да се оспори, че не е възможно разглежданите средства да бъдат квалифицирани и като „дълг[ове], доказан[и] чрез сертификат, издаден от кредитна институция“, поради което те не се вписват в третата от хипотезите, предвидени в член 1, точка 1 от Директива 94/19.

106. В крайна сметка считам, че спорните средства по дело C-688/15 не представляват депозит по смисъла на Директива 94/19.

107. Тъй като обаче директиви 94/19 и 97/9 са транспонирани в националното законодателство с един нормативен акт²⁴, запитващата юрисдикция иска също така да разбере дали националният законодател има право да включи в понятието „депозит“ тези „парични средства, за които вложителят има вземане, произтичащо от задължението на кредитната институция да извършва сделки с паричните средства на вложителите или да предоставя инвестиционни услуги“. Това, както същата юрисдикция отбелязва, е предвидено в член 2, параграф 4 от Закона за гарантиране на депозитите.

108. Според запитващата юрисдикция намерението на литовския законодател е било с посочената разпоредба схемата за гарантиране на депозитите да обхване всички средства по банкови сметки, независимо с каква цел е заверена сметката. Тоест, тази схема обхваща и средствата, свързани с инвестиционните услуги, предоставяни от банките на техните клиенти.

109. Съгласен съм с Комисията, че доколкото Директива 94/19 извършва само минимална хармонизация, държавите членки са свободни да разширяват обхвата на предоставената с нея защита, при условие че не се „застрашава практическата ефективност на схемата за гарантиране на депозитите, която посочената директива изисква от държавите членки да въведат“²⁵.

110. С тази специфична уговорка, Директива 94/19 не ограничава националният законодател да определи като „депозит“ средствата, свързани с предоставянето на инвестиционни услуги. При същата уговорка, за целите на прилагането на националната правна уредба не е задължително тълкуване на понятието за инвестиционна дейност по смисъла на Директива 97/9.

²⁴ Което правото на Съюза допуска, макар Съдът да припомня, че „все пак, както се подчертава в съображение 9 от Директива 97/9, установеният с този акт режим трябва да отговаря едновременно на условията на двете директиви“ (решение от 25 юни 2015 г., *Indėlių ir investicijų draudimas и Nemaniūnas*, C-671/13, EU:C:2015:418, т. 45).

²⁵ Вж. в този смисъл решение от 21 декември 2016 г., *Vervloet и др.* (C-76/15, EU:C:2016:975, т. 83).

111. Следователно, ако независимо от предвиденото в Директива 97/9 запитващата юрисдикция приеме, че Snoras е действала като инвестиционно предприятие и че спорните средства са ѝ били предоставени, за да бъдат инвестирани, тя ще трябва да прецени дали съобразно националното право това е достатъчно, за да може тези средства да се ползват от защита, която, макар да не е гарантираната от Директива 94/19, не застрашава установената с тази директива схема.

в) *Относно възможността спорните средства по дело C-109/16 да бъдат определени като „депозит“*

112. В разглеждания по дело C-109/16 случай г-н Raišelis е възнамерявал да запише издадени от Snoras средносрочни облигации с фиксиран лихвен процент и за целта се е съгласил определена парична сума да бъде прехвърлена от сметка, на която той е титуляр (в Snoras), по сметка на посочената кредитна институция. Запитващата юрисдикция иска да разбере дали при тези обстоятелства посочените парични средства могат да бъдат квалифицирани като „депозит“ по смисъла на член 1, точка 1 от Директива 94/19.

113. Според мен доводите срещу квалифицирането като депозит на средствата по дело C-688/15 са приложими и спрямо средствата по дело C-109/16.

114. В този случай също не става въпрос за средства, *оставени* по сметката на г-н Raišelis, тъй като към момента, в който лицензът на Snoras е отнет и е открито производството по несъстоятелност, тези средства вече са били преведени по сметка на името на тази кредитна институция. Следователно, тук отново трябва да посоча изложеното във връзка с характера на евентуалното задължение на Snoras за връщането им.

115. По същия начин са приложими и изложените по-горе доводи относно понятието „временно положение“, което трябва да съществува от момента на възникване на това договорно задължение до неговото реално изпълнение.

116. Средствата по това преюдициално запитване не могат да бъдат определени и като „дълг, доказан чрез сертификат“, макар това становище да се нуждае от повече разяснения, тъй като за разлика от случая по дело C-688/15 г-н Raišelis не се е опитал да придобие акции в Snoras, а да запише облигации²⁶, издадени от същата банка.

117. Намерението е било с въпросните средства да се създаде разновидност на „секюритизиран дълг“, понятие, което е използвано в член 4, параграф 1, точка 18 от Директива 2004/39 при изброяването на определена категория прехвърлими ценни книжа, които могат да се търгуват на капиталовия пазар („облигации или други форми на секюритизиран дълг, включително депозитарни разписки по отношение на тези ценни книжа“).

118. Това обстоятелство би могло да бъде от значение за целите на Директива 94/19, тъй като сред дълговете, посочени в член 1, точка 1 при определянето на понятието „депозит“, фигурират именно тези, за които има издаден „сертификат“.

119. От материалноправна гледна точка е ясно, че дългът е възникнал в момента, в който г-н Raišelis и Snoras са сключили договорите за записване на облигациите и последният е внесъл по сметката на кредитната институция цялата цена на същите.

²⁶ Облигацията е финансов инструмент, който по същество материализира заем на определени парични средства, които трябва да бъдат изплатени на заемодателя в срок и при условия, които са предварително определени.

120. Въпреки това, истината е, че от чисто формална гледна точка дългът не се е „секюритизирал“, независимо дали именно това е било намерението. Ето защо според мен в случая не сме изправени пред фактическата хипотеза по член 1, точка 1 от Директива 94/19.

121. Признавам обаче, че хипотетично е мислимо не толкова стриктно тълкуване на разпоредбата, съгласно което с изискването дългът да бъде „доказан“ чрез сертификат Директива 94/19 цели в крайна сметка да гарантира (в определени граници) дълговете, чието съществуване е в достатъчна степен доказано.

122. С оглед на вече посочената цел за защита на вложителите, едно широко тълкуване на термина „доказан“ вероятно би позволило да се обхване всяко „достатъчно доказателство“ за съществуването на дълг, който кредитната институция трябва да плати.

123. В това отношение отново запитващата юрисдикция е тази, която следва да прецени дали със сключването на споразумението за записване на облигации между г-н Raišelis и Snoras и изпълнението от негова страна на договорното му задължение да предостави на банката уговорените парични средства съществуването на дълга може да се счита за доказано по същия начин, както ако предоставянето на средствата от г-н Raišelis на Snoras беше удостоверено в сертификат.

124. Освен това, дори да бъде прието подобно тълкуване на член 1, точка 1 от Директива 94/19, трябва да се вземе предвид, че литовското законодателство, възползвайки се от предоставената с член 7, параграф 2 от самата Директива 94/19 възможност, не предвижда гаранция на депозитните сертификати, издадени от кредитна институция²⁷.

125. *Функционално* тълкуване като това, което току що описах, вероятно би надхвърлило установените от законодателя на Съюза граници на определението на фактическата хипотеза по член 1, точка 1 от Директива 94/19. В него се говори за „дълг, доказан чрез сертификат, издаден от кредитна институция“, тоест дълг, който не само съществува като такъв, но и който може формално да бъде доказан чрез съответния титул.

126. Възможно е текстът на разпоредбата на испански език да е особено стриктен при определянето на титула, който може да бъде „депозитен сертификат“. Текстовете на други езици изглеждат не толкова ограничителни: във френския текст, например, се говори за „toute créance représentée par un titre de créance“²⁸. Въпреки това отново става въпрос за „титул“ или документ, който трябва да „доказва“ вземане, тоест формално да отразява същото.

127. В крайна сметка изглежда не е достатъчно съществуването на вземането да може да бъде установено по друг начин освен чрез издаването на съответния документ. По аргумент за противното, простото доказване на волята за предоставяне на кредита или, както в разглеждания случай, на изпълнението на задължението за плащане от страна на лицето, което е записало издадени от кредитната институция облигации, е изключено²⁹.

27 Съгласно посоченото в т. 38 от решение от 25 юни 2015 г., *Indėlių ir investicijų draudimas и Nemaniūnas* (C-671/13, EU:C:2015:418), член 3, параграф 4 от Закона за гарантиране на депозитите изключва от режима на гарантиране на депозитите „дълговите ценни книжа (депозитните сертификати), издадени от самото [осигурено] лице“. Съдът е приел това изключване за съвместимо с Директива 94/19, стига „тези ценни книжа да са прехвърлими“. В съдебното заседание литовското правителство потвърди, че литовското законодателство не е изменено в това отношение. Ето защо задължение на запитващата юрисдикция е да провери дали спорните облигации отговарят на това условие с оглед на евентуалното им изключване от гаранцията на депозитите.

28 В същия смисъл в текстовете на италиански и португалски език се говори съответно за „debiti rappresentati da titoli“ и „dívidas representadas por títulos“.

29 Текстовете на други езици потвърждават значението на формата. Така в английския текст е посочено „any debt evidenced by a certificate“, а в немския — „Forderungen, die das Kreditinstitut durch Ausstellung einer Urkunde verbrieft hat“.

128. В обобщение, считам, че средствата по дело C-109/16 също не могат да бъдат квалифицирани като „депозит“ по смисъла на член 1, точка 1 от Директива 94/19, независимо че същата допуска национална правна уредба да третира както тези средства, така и разглежданите по дело C-688/15 като депозити, при условие че не се засяга ефективността на схемата за гарантиране на депозитите, която посочената директива установява.

Б. Относно обхвата на схемата за обезщетение на инвеститорите по Директива 97/9 (втори въпрос по дело C-109/16)

129. В съображение 9 от Директива 97/9 се признава, че в някои случаи „може да се окаже трудно да бъдат разграничени влоговете, попадащи в приложното поле на Директива [94/19], и паричните средства, държани във връзка с инвестиционната дейност“. Нещо повече, някои вземания могат да бъдат обект на защита както по Директива 94/19, така и по Директива 97/9. Член 2, параграф 3 от последната директива забранява двойно обезщетение в такива случаи.

130. Въпросът на запитващата юрисдикция е дали спорните средства по дело C-109/16 — които, както вече посочих, не представляват депозит по смисъла на Директива 94/19 — попадат в приложното поле на Директива 97/9.

1. Становища на страните

131. IID твърди, че тези средства не са гарантирани от Директива 97/9. Snoras не е действала като инвестиционно предприятие, а като субект, който издава облигации, поради което претърпяната от клиентите вреда произтича от реализирането на риска, свързан с инвестицията, който не се покрива от посочената директива.

132. В същия смисъл, според литовското правителство Snoras не може да се счита за предприятие, което предоставя инвестиционни услуги, тъй като не отговаря на условията на Директива 2004/39, доколкото е действала като издател на облигации, а не като инвестиционно предприятие. Претърпяната от г-н Raišelis вреда била риск, който е присъщ на всяка инвестиция.

133. Комисията твърди, че независимо от текста на член 2, параграф 2 от Директива 97/9 на литовски език разпоредбата трябва да се тълкува в смисъл, че следва да се осигури гарантиране на вземания, произтичащи от неспособността на инвестиционно предприятие да възстанови на инвеститорите паричните средства, които им дължи или които са тяхна собственост и които държи от тяхно име във връзка с инвестиционната дейност. Без значение било дали средствата се намират по сметка на името на инвестиционното предприятие или на инвеститора.

2. Анализ на въпроса

134. Видно от заглавието ѝ³⁰, Директива 97/9 няма за цел защитата на *инвестициите*, тоест не цели да осигури гарантиране или да премахне финансовия риск, присъщ на всяка инвестиция в ценни книжа. Нейната цел е защитата на *инвеститорите*. Съгласно съображение 4 от тази директива трябва да се защитят по-конкретно или най-вече „дребните инвеститори“.

³⁰ Директива „относно схемите за обезщетение на инвеститорите“.

135. Всъщност става въпрос да се покрие рискът, „в случай че инвестиционното предприятие не е в състояние да изпълни задълженията си пред своите клиенти-инвеститори“³¹, тоест да се предостави защита срещу неизпълнението на задълженията за предоставяне на „инвестиционни услуги“ или за извършване на „инвестиционни дейности“³². Това означава да се защити инвеститорът, в случай че предприятието, от което е поискал професионална помощ във връзка с извършване на инвестиции, изпадне в неплатежоспособност или, като цяло, „[...] не е в състояние да изпълни задълженията си пред своите клиенти-инвеститори“.

136. В крайна сметка предоставя се гаранция, че вложителите (или поне някои от тях³³) могат да инвестират, бидейки сигурни, че съществува схема за гарантиране, която ги защитава в определени граници и която обхваща „паричните средства и инструментите, държани от инвестиционно предприятие“³⁴, когато последното не е в състояние да изпълни своите задължения.

137. Следователно, отново става въпрос за допълнителна гаранция, наред с обичайните механизми, които гражданското или търговското право предоставя на страните по договорите. Независимо от договорната или извъндоговорната отговорност на инвестиционните предприятия, които не действат с изискуемата честност, безпристрастност и професионалност спрямо своите клиенти или им предоставят неясна или подвеждаща информация относно рисковете, които последните поемат, схемата за гарантиране по Директива 97/9 се прилага на плоскостта на обективната отговорност. Тя обаче не изключва риска, веднъж осъществена, инвестицията да бъде застрашена от суровата логика на пазара.

138. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Върховен съд) изглежда е приел за доказано, че в разглеждания по дело C-109/16 случай Snoras е действала като инвестиционно предприятие³⁵. Съмненията на посочената юрисдикция са свързани конкретно с определянето на г-н Raišelis като инвеститор и съответно — с евентуалното му право на защита по Директива 97/9.

139. Следователно при отговора на конкретния въпрос на запитващата юрисдикция Съдът следва да приеме за установено, че в случая Snoras е отговаряла на необходимите условия, за да бъде определена като инвестиционно предприятие³⁶.

140. Изхождайки от горното, следва да се подчертае, че желаната от г-н Raišelis финансова сделка не е могла да бъде приключена в резултат на несъстоятелността на съответната институция (Snoras), която е била едновременно издател на облигациите, които клиентът ѝ е искал да запише, и инвестиционно предприятие, на което същият е възложил тази сделка.

141. При това положение е трудно да се определи на коя от двете роли на Snoras спрямо г-н Raišelis се дължи претърпяната от него финансова загуба. Запитващата юрисдикция е тази, която трябва да прецени в коя от двете хипотези се вписват обстоятелствата в главното производство. Ако в крайна сметка приеме, първо, че Snoras е действала като инвестиционно

31 Съображение 4 от Директива 97/9.

32 Член 4, параграф 1, алинея първа от Директива 2004/39.

33 Съгласно член 4, параграф 2 от Директива 97/9 държавите членки могат да предвидят „някои инвеститори да бъдат изключени от покритието на схемите или да им бъде осигурено покритие в по-малък размер. Инвеститорите, които могат да бъдат изключвани, са изброени в приложение I“.

34 Съображение 8 от Директива 97/9.

35 Съгласно точка 22 от акта за преюдициалното запитване освен договор за записване на акции г-н Raišelis е сключил със Snoras и договор за финансови услуги за непрофесионален клиент.

36 Въпросната предпоставка не е налице по дело C-688/15, по което всичко сочи, че Snoras не е предоставяла инвестиционни услуги. Вероятно поради тази причина запитващата юрисдикция е съсредоточила въпросите по това преюдициално запитване в приложното поле на Директива 94/19 и върху възможността за квалифициране на спорните средства като „депозит“.

дружество, и второ, че записването на облигации се вписва в рамките на сключения с г-н Raišelis договор за финансови услуги, запитващата юрисдикция ще трябва да определи до каква степен настъпилата „неспособност“ на Snoras създава задължение за обезщетяване и затова поставя въпрос за тълкуването на член 2, параграф 2 от Директива 97/9.

142. Този въпрос се поставя в контекста на съществено разминаване между текста на разпоредбата на литовски език и на останалите езици. Съгласно последните трябва да се осигури „покрытие на вземанията, възникнали в резултат на неспособността на инвестиционното предприятие да възстанови паричните средства, които дължи или които са собственост на инвеститорите и които държи от тяхно име във връзка с инвестиционната дейност“³⁷. В текста на литовски език обаче се говори само за средства, *собственост* на инвеститорите, без да се споменават тези, които инвестиционното предприятие им дължи³⁸.

143. Както ще обясня по-нататък, текстът на приложимата разпоредба включва паричните средства, *които се дължат*³⁹ на инвеститорите, което именно интересува запитващата юрисдикция. Като не открива това в литовския текст на разпоредбата, посочената юрисдикция поставя на Съда въпроса дали то може да бъде изведено по тълкувателен път.

144. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Върховен съд) иска да разбере дали член 2, параграф 2 от Директива 97/9 трябва да се тълкува „в смисъл, че включва и претенциите за връщане на средства, които инвестиционно предприятие *дължи на инвеститори*, но не държи от тяхно име“⁴⁰.

145. Утвърдителният отговор се налага, от една страна, от обстоятелството, че е налице съвпадение в текстовете на разпоредбата на повечето езици (с изключение на литовски). В подобни случаи не е необходимо да се извежда по тълкувателен път правило, което трябва да се счита за включено, недвусмислено и без резерви, в самия текст на разпоредбата. От друга страна, това е решението, което в най-голяма степен съответства на целта на правната уредба за защита на инвеститорите.

146. Освен това разглежданата разпоредба е достатъчно ясна, точна и безусловна, така че частните субекти да могат да се позовават на нея, както ще изложа по-нататък.

В. Относно директния ефект на директиви 94/19 и 97/9 (въпроси 1 и 3 по дело C-109/16)

147. Запитващата юрисдикция иска също така да разбере дали частните субекти могат да се позовават пряко на член 2, параграф 2 от Директива 97/9 пред националните съдилища.

³⁷ Такава е например формулировката на английски („repay money owed to or belonging to investors and held on their behalf in connection with investment business“), на френски („rembourser aux investisseurs les fonds leur étant dus ou leur appartenant et détenus pour leur compte en relation avec des opérations d'investissement“), на немски („Gelder zurückzahlen, die *Anlegern geschuldet werden* oder gehören und für deren Rechnung im Zusammenhang mit Wertpapiergeschäften gehalten werden“), на италиански („rimborsare i fondi *dovuti* o appartenenti *agli* investitori e detenuti per loro conto in relazione ad operazioni d'investimento“) или на португалски („reembolsar os investidores dos fundos que *lhes sejam devidos* ou que *lhes pertencam* e que sejam detidos por sua conta no âmbito de operações de investimento“).

³⁸ „[G]rāžinti pinigų, *priklausančius* investuotojams ir laikomus jų vardu ryšium su investicine veikla“. Същата е и формулировката на член 2, параграф 12 от Закона за гарантиране на депозитите.

³⁹ Както Съдът припомня в т. 48 от решение от 7 юли 2016 г., *Ambisig* (C-46/15, EU:C:2016:530), „формулировката, използвана в текста на правна разпоредба на Съюза на един от езиците, не може да служи като единствена основа за тълкуването на разпоредбата или да ѝ се отдава предимство пред текстовете на останалите езици. Всъщност разпоредбите на правото на Съюза трябва да бъдат тълкувани и прилагани еднакво, като се вземат предвид текстовете на всички езици на Съюза. В случай на несъответствия между текстовете на различните езици на разпоредба от правото на Съюза тя трябва да се тълкува в зависимост от общия разум и целите на правната уредба, от която е част“.

⁴⁰ Текстът на втория въпрос по дело C-109/16. Курсивът е мой.

148. Според Комисията това е допустимо, тъй като споменаването в посочената разпоредба на „приложимите правни и договорни условия“ не означава, че частта от нея, която се отнася до задължението за възстановяване, не е достатъчно ясна, точна и безусловна и създаваща субективни права, тъй като тези „условия“ засягат само начините на плащане на обезщетенията.

149. Този въпрос е изяснен с решение от 25 юни 2015 г., *Indėlių ir investicijų draudimas ir Nemaniūnas*⁴¹, в което Съдът постановява, че „разпоредбите на Директива 97/9, с които се определят хипотезите на защита, сами по себе си са достатъчно ясни, точни и безусловни, за да може частноправните субекти пряко да се позовават на тях“.

150. Това се отнася и за член 1, точка 1 от Директива 94/19 и определението за депозит, дадено в тази разпоредба, за чиито директен ефект запитващата юрисдикция също е поставила въпрос.

151. При всички положения, както в случая по дело *Indėlių ir investicijų draudimas ir Nemaniūnas*⁴², запитващата юрисдикция „трябва да прецени дали ИИД, чиято задача, както е установено, е да гарантира депозитите и инвестициите на инвеститорите в случай на неплатежоспособност на финансовите институции“, отговаря на нужните условия, за да бъде причислено към „правните субекти, на които могат да бъдат противопоставени разпоредбите на директива с директен ефект“. Едно от тези условия е то да е „организация, на която независимо от правната форма е възложено предоставянето на услуги в обществен интерес по силата на акт на публичен орган и под неговия надзор и която за целта разполага с изключителни правомощия в сравнение с тези, които произтичат от правните норми, приложими към отношенията между частни лица“⁴³.

VI. Заключение

152. На основание изложеното предлагам на Съда да отговори на Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Върховен съд, Литва) по следния начин:

- „1. Член 1, точка 1 от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. относно схемите за гарантиране на депозити, в редакцията след изменението ѝ с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г., трябва да се тълкува в смисъл, че понятието „депозит“ не обхваща:
 - паричните средства, прехвърлени от банкова сметка на физическо лице със съгласието на нейния титуляр по друга банкова сметка, открита на името на кредитна институция, с цел записване на облигации от бъдеща емисия на тази институция,
 - паричните средства, прехвърлени при същите условия с цел придобиването на акции в банка, които са предмет на публично предлагане за придобиване.
2. Директива 94/19 допуска законодателството на държава членка да защитава тези средства като гарантирани депозити, при условие че не се застрашава ефективността на схемата за гарантиране, установена с посочената директива.
3. Член 2, параграф 2 от Директива 97/9/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 3 март 1997 година относно схемите за обезщетение на инвеститорите се прилага в случай на неспособност на инвестиционното предприятие да възстанови на своите клиенти средствата, които им дължи.

41 Дело C-671/13, EU:C:2015:418, т. 58.

42 Решение от 25 юни 2015 г. (C-671/13, EU:C:2015:418, т. 59).

43 Пак там.

4. Както член 1, точка 1 от Директива 94/19, така и член 2, параграф 2 от Директива 97/9 са достатъчно ясни, точни и безусловни, така че частните субекти да могат да се позовават на тях пред националните съдилища срещу организации, на които независимо от правната форма е възложено предоставянето на услуги в обществен интерес и които за целта разполагат с изключителни правомощия в сравнение с тези, които произтичат от правните норми, приложими към отношенията между частни лица, като това следва да се прецени от националната юрисдикция“.